

Haýsy žurnalistika

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Haýsy žurnalistika HAÝSY ŽURNALISTIKA

2015-nji ýylyň 1-nji dekabrynda şu gazetiň sahypasynda şeýle ýazypdym:

«Mediýa... Köpcülikleýin aglama seanslaryny däbe öwürdi.

Mediýa... Aglamagy we özüne gynanmagy juda gowy görýär.

Köpcülikleýin üýşmeleňler geçirýär, «işdeşlerimizi tussag etdiler» diýip gygyrýar...

Başga näme edýär? Başga edýän zady ýok...

Mediýa... Syrrygy çykan sözler bilen gürläp, ýat tutulan we indi ýadadyp başlan ýörişler bilen protest edip «üýşmeleň» geçirimegiň huzurynda teselli tapýar...»

Häzir ýene şol ýazanymyň üstünü ýetireýin:

Aýratynam 80-nji ýyllarda doglan žurnalistleriň köpüsinde synlan zadym şu:

Türmä girmegi dereje bilýär.

Aglama seanslaryna gatnaşmagy göreşdir öýdýär.

Hemiše halanmagy isleýärler. «Waý, mähelläm maňa garşy çykaýmasyn!» Alkyşyň bendisi boldular.

Şan-şöhraty, ekrany gowy görýärler.

Soňy ölüm bilen guitarýan üstünligi mukaddesleşdirýärler.

Netijede, özleri-de bilmän meýletin tarapgöye öwrülýärler...

Netijede, birtüýsli dogmatizme-yñdarmalyga ýesir düşýärler...

Netijede, syýasatyň apparaty bolýarlar...
Gynansak-da, hakyky žurnalistika medeniýetimiz nesilden nesile geçirilmedi.
Aýratynam, sanly ulgam-internet žurnalistikasyň ýüze çykaran etiki-ahlak problemalary gün geldigisaýy ulalýar...

* * *

80-nji ýyllaryň neslinden çykan žurnalistleriň bir gowy umumy meňzeşligi bar, olam – gaýduwsyzlygy, işeňñirligi. Jemgyýetçilik meseleleri bilen ýakyndan gyzyklanýarlar. Halyş yürekden işlerine berlen oglan-gyzlar. Emma edýänleri nähili

habarçylyk ýa-da habarçylykmy beri?

Iň esasy kemçilikleri – žurnalistikany syýasy garaýşlarynyň guraly hasaplaýandyklary. Bu ýagdaý hakykatyň aňsat ýoýulmagyna sebäp bolýar. Ýagdaýyň özünecekijiliği obýektiwlik meselesine ýol açýar, žurnalistika gep-gybat şöhwetinden basylýar.

Munyň anyk mysalyny soňky saýlawlarda gördük. Obýektiw bolmazlyk ýagdaýy hakykaty ýazan kärdeşlerine duşmançylyk etmäge deňiç ýetirildi.

Şular úaly tarapgöý žurnalistikanyň garşılyklaýyn garaýsyňbaşganyň azatlygyny goramak ýaly gaýgysy ýok. Bar «ygrarlary» öz mähellelerine!

Faktyň hakykatdygyna ýa däldigine seretmezden, bar maksatlary islän netijelerini gazanyp bilmek...

Hawa, täze žurnalistika «žanry» ýuze çykdy:

Sosial mediýada köp paýlaşylysyn. Ýazgysy köp ýüklenip alynsyn. Kitaby yzly-yzyna neşir edilsin. Teleýaýlymlara çyksyn, meşhur bolsun, tanalsyn.

Bu işi ýokary hilli makalalary ýazyp däl-de, kabul etme (восприятие) arkaly etmelidir öýdýär. Durmuşynyň merkezine oturdan sanlaýyn-ölcegleýin üstünligine üns berýär.

UMUR TALU

Bedelli Gazetecilik

Si

kitapcy.ru

* * *

Gáýduwsyzlyk bilen bilen akylsyzlygyň arasynda incejik çäk bar. Eden akylsyzlygyň boýun almagam gaýduwsyzlyk.

Gynansak-da, her akylsyz özüne el çarpýan başga akylsylary tapýar! Mysal üçin:

Tejribeli žurnalistleriň biri duýdurýar:

«Kanuny gadagançylyk bar, bu habara ýanaşmaň...»

«Bolýar» diýlipdir. Soňam hiç zat duýdurylmadyk ýaly aýdylan habara ýanaşylypdyr...

Tejribeli žurnalist ýene duýdurýar: «Derrew bu habary aýryň...»

Alan jogaby «biz özümize «gorkdular» diýdirip bilmeris!» bolýar!

Netije:

Özüni türmä atdyrdy.

Işlän organy bolsa üç ýyl bări ýapyk dur.

Kanunyň çig. Berilen jezalar beter çökder. Muňa söz ýok. Emma bilgesleýin ýalňyşmaga näme at bermeli?

Özüň kitap ýazyp bilersiň, kanuny gadagançylyklara-da pitiwa etmän ýazybilersiň, netijesine-de mertlik bilen döz gelersiň. Emma onlarça işgäriň işleýän habar saýtyny gereksiz ýere gaýduwsyzlyk görkezdiler pikirini döretmek üçin ulanmaga hakyň ýok.

Hasam beteri:

Özünde hiç hili günä bardyr öýdenok, özünkini ýalňyşdyr öýdenok, ötünç soramagy dagy kellesindenem geçirerenok: Bu «žanr» hemise hakly!

Gözi perdeli men-menligi başga galyplara sokan žurnalistler nesli ýetişdi. Ýalňyşlygyny hötjetlik bilen boýun almaýan «gahrymanlyga» meýil edýän nesil bar. Bu çagalary ilki bilen özlerinden goramaly.

Daşarda bolup, hakykatlary halk köpçülígine ýetirmegiň esasy maksat bolmalydygyny arman-ýadaman düşündirmek gerek.

Gynandyryjy tarapy, haý-küş edilip, dogry ugra gönükdirmegiň deregine, dowamly sylaglandyrylyp durulýar. Agalary-uýalary tejribesiz-düşünjesiz çagalary ýoldan çykardy, özüne göwni ýetýän agressiw obraz ýasady.

Halkyň üns merkezinde näme bar, biziň üns merkezimizde näme bar? Muňa rasionallygyň ölümü diýilýär.

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 11.08.2023 ý. Publisistika